

אז מהם סמני שחלוף העצם?

באופן רגיל, מתרחשים בעצם שני תהליכים במקביל – פירוק עצם ישנה ובניית עצם חדשה. התהליכים מצויים בשווי משקל, כאשר בילדים יש יותר בניית עצם מפירוק, ובנשים לאחר גיל המעבר וחולים באוסטיאופורוזיס, שווי המשקל מתהפך, כלומר, מידת הפירוק עולה על מידת הבנייה.

כתוצאה מכך, העצם נחלשת ומועדת לשברים ועלולה להתפתח אוסטאופניה ואוסטאופורוזיס.

עד היום, אבחון ומעקב של אוסטאופניה/אוסטיאופורוזיס התבצע בעיקר על סמך בדיקת צפיפות עצם שאינה בדיקה מדויקת ולא תמיד משקפת נכונה את מצב העצם.

בשנים האחרונות נכנסו לשימוש בדיקות דם של רמות סמני שחלוף עצם

לשילוב שבין בדיקת צפיפות העצם והסמנים, יש את כוח הניבוי הטוב ביותר להיארעות שברים אוסטאופורוטיים.

מדובר למעשה בשני מדדים עיקריים: CTX - מדד לפירוק עצם ו- P1NP - מדד לבניית עצם.

במצבים בהם יש שחלוף עצם מוגבר, לדוגמה בחולים עם יתר פעילות בלוטת התריס נראה עליה ברמת הסמנים, ואילו במקרים בהם יש דיכוי של שחלוף העצם, כמו למשל טיפול ממושך בתרופות ממשפחת הביספוספנטים (פוסלן, אקטונל, ריבון, מקסיבון, אקלסטה...), נראה ירידה ברמת הסמנים.

אם רמות המדדים נמצאות בטווח התחתון של הנורמה, המשמעות היא ששיחלוף העצם עדיין מדוכא כתוצאה מהטיפול התרופתי ומכאן שאין צורך למהר ולחדש טיפול. בהמשך, חשוב לעקוב אחרי שינויים אפשריים ונכון להיום מקובל להציע בדיקת מדדים אלו בתדירות של אחת לשנה.

רופאי השיניים נעזרים ברמת ה CTX על מנת לקבוע האם ניתן לבצע טיפול שיניים פולשני לאחר הפסקת טיפול בתרופות ממשפחת הביספוספנטים, אם כי אין לכך קווים מנחים או תימוכין מבוססים בספרות. ההנחה הרווחת היא שכל עוד ישנה השפעה של תרופות אלו על דיכוי שחלוף העצם (רמות המדדים נמוכות), העצם מועדת לפורענות מבחינת אוסטאונקרוזיס של הלסת, ויתכן שיש מקום לדחות את מועד הטיפול עד שהשפעתם תחלוף. כמובן שתמיד עדיף לסיים את טיפולי השיניים הפולשניים טרם התחלת הטיפול במידת הניתן.

מייד לאחר שבר ישנה עליה משמעותית ברמת הסמנים שיכולה להימשך עד שנה לאחר השבר, ולכן אין לבצע בדיקת סמני עצם בסיטואציה הזו.

מספר חודשים לאחר התחלת טיפול תרופתי לאוסטיאופורוזיס, צפויה להיות ירידה ברמת הסמנים. במידה ואין ירידה, הרי שככל הנראה מדובר בכישלון של הטיפול ויש לשקול להחליפו

מאידך, דיכוי יתר של הסמנים, עלול להצביע על דיכוי מופרז של שחלוף העצם ומחייב הפסקת הטיפול, לפחות באופן זמני. להזכיר כאן שדיכוי מופרז עלול לגרום לשבר אטיפי של עצם הירך ו/או לנמק של עצם הלסת

חשוב לציין שבדיקת סמני שחלוף העצם הינה בדיקת דם ואינה כלולה בסל הבריאות. היא מבוצעת בכמה מרכזים ובתי חולים באופן פרטי. את הבדיקה חשוב ליטול בצום בשעות הבוקר